

9908

HUSZONÖT-ÉV

IRTA
 DR. FODOR HENRIK
 FŐTITKAR

HUSZONÉTEU

IRTA
AR FODOR HENRIK
FOTIKAR

A **M**AGYAR 華華華

TESTGYAKORLÓK KÖRE

TÖRTÉNETE

1888–1913

ÖSSZEÁLLITOTTA

Dr. FODOR HENRIK

FSZEK Központi Könyvtár

BUDAPEST, 1913. JUNIUS HAVÁBAN

1913

NYOMTA MINERVA-
NYOMDA BUDAPEST
VI., SZERECSEN-U. 23

ELŐSZÓ ❁ ❁ ❁

Midőn 1912. június havában a Magyar Testgyakorlók Köre választmánya elhatározta, hogy megíratja a klub 25 éves történetét és fölőtte megtisztelő megbízása a történet megírására reám esett, az öröm és félelem érzésével fogadtam a bizalom e kitüntető megnyilvánulását. Az öröm érzésével, hogy én vagyok a kiválasztott, ki az annyira szeretett és minden idegszálammal hozzáforrott klubomnak multját megörökíthetem s a félelemével, vajjon erőm elegendő lesz-e e nagyszerű feladat megoldására. És most a végső sorok megírásánál ugyanaz az érzés tartja fogságban lelkemet. Az öröme, hogy nehéz munkámnak, hosszú fáradságos kutatások és szorgalmas utánjárások multán végére értem és a félelemé, vajjon sikerült-e ugy összeállítanom e történetet, hogy méltó befejezője legyen egy küzdelmekkel teli negyedszázadnak, hogy méltó legyen annak a klubnak a nagyságához, mely egy negyedszázad elteltét ily erőben, hatalomban érte el.

Nem az én feladatomban elbírálni érzelmeim bármelyikének jogosultságát. Amit tehettem, szerető gondossággal, lelkiismeretességgel megírtam, igyekeztem mindent elkövetni, hogy a Magyar Testgyakorlók Köre 25 éves történetének egyetlen fontos mozzanata el ne kerülje figyelmemet és ha itt-ott talán munkám mégis hiányos volna, tudassék be ama nehézségeknek, melyekkel egy kutforrásokkal alig rendelkező, irodalomra alig támaszkodó, levéltár, iratok teljes nélkülözésével járó kutatás jár.

Ami megkönnyítette munkámat, az a szerető támogatás, soha meg nem szünő érdeklődés volt, melyben az egyesület tagjai kezdettől fogva részesítettek. Szabadjon hálás köszönettel megemlékezni elsősorban a legrégebb alapító tagokról: Donáth Sándor, Konta Arnold, László Lajos, Sachs Lipót, Müller Dávid, Horner Ármín urakról, kik visszaemlékezéseikkel, adataikkal, fényképeikkel kiegészítették a kutatás hézagos anyagát és első hívó szómra a kezdet kezdetétől fogva oldalamon állottak. Hálás köszönet továbbá Gálos Kálmán,

Századokon át el voltunk zárva a nyugati kulturától. Míg nyugati szomszédaink műveltségben, gazdaságban, ipar és kereskedelemben folyton és fokozatosan fejlődtek, mi törökökkel, tatárral, kurucz a labbanczczal, egyik párt a másikkal, majd alkotmányunk ellenségeivel vívtunk nehéz csatákat. Érintkezni alig érintkeztünk idegen népekkel. A magyar nem utazott, nem kívánt idegen népeket, szokásokat és erkölcsöket megismerni, odakötötte a honszeretet ahhoz a röghöz, hol született és ez az alapjában nemes, de végtelen konservativizmusában merőben káros érzelmek és politika volt megőrlője igen sokáig minden fejlődésnek. Az új eszmék keletkezésével, a közlekedési és ipari viszonyok megváltozásával, a technika óriási fejlődésével természetesen ennek is meg kellett változni és a rendi alkotmány megdőlése, majd az elnyomatást követő kiegyezés van olyan fontos mozzanat a magyar sport történetében, mint amilyen gazdasági életében volt.

Az újkor történetirója megfogja említeni, hogy Magyarország fejlődésével a kiegyezést követő időben karöltve járt egy másik hatalmas társadalmi mozgalom, mely teljesen jelentéktelennek indult és melynek horderejét senki nem tudta áttekinteni, amely mégis rövid pár évtized alatt kicsiny csermelyből hatalmas folyammá dagadt, hajózható, gyorsgőzösökkel bejárható útja lett a nemzetek közti érintkezésnek és amely van olyan fontos kapocs manapság, mint számos politikai, vagy gazdasági érdek, mely országokat összefűz.

Földrajzi helyzetünk hozta magával, hogy nálunk a német sport, a német torna-rendszer honosodott meg először. Az abszolutizmust követő idő igen alkalmas volt ennek a speciálisan német sportágnak átültetésére, melynek testedző voltán kívül egy óriási előnye is volt, amely társadalmi összetartó erejében rejlik. Tagadhatatlan, hogy a tornának egyik legszebb tulajdonsága és jellemzője — amelynek oka tömegképző voltában rejlik — az a testvériség, az a baráti összetartás, mely e sportot művelőket összefűzi. Minden tornaegyesület egyúttal társadalmi egyesület, hoi az egyforma természetű, egyforma gondolkozású, — hogy ugymondjuk — egyforma társadalmi rangú emberek találkoznak, kiket a sport üdvös voltán kívül egymás társasága is odaköt ahhoz az egyesülethez, melynek színét felvették. A mai Németország sohasem fejlődött volna olyan hatalmasra, sohasem lett volna az a fegyelmezett hadserege, mely egy Sedánt tudott végigküzdeni, ha a tornája nem neveli azt az edzett, fáradhatatlan és összetartó legénységet, mely nem ismer csüggedést és akadályokat. És Jahn, ennek a tornarendszernek megalapítója, nagyobb érdemeket szerzett hazája körül, mint akárhány politikus és hadvezér, kiknek nevét a történelem megörökítette.

Ez az oka annak, hogy nálunk mint modern sport először a torna jelentkezik és legelső sportegyesületeink kizárólag tornaegyesületek. Ebben az időben keletkeznek a Nemzeti Torna Egylet, mint legrégebbi sportegyesületünk, azután a Budapesti Budai Torna Egylet, Óbudai Torna Egylet, majd a Budapesti Torna Club, a vidékiek közül mint nevezetesebbek Aradi Torna Egylet, Pozsonyi Torna Egylet, Soproni Torna Egylet, Debreceni Torna Egylet stb.

A MAGYAR TESTGYAKORLÓK KÖRE ALAPÍTÓ TAGJAI

LÁSZLÓ LAJOS
SACHS LIPÓT

DONÁTH SÁNDOR
Kükemezei KÜKEMEZEY ÁRPÁD
KLAUBER IZIDOR

KONTA ARNOLD
HORNER M. ÁRMIN

A megindult fejlődést azonban nem lehet megállítani. A minden téren beállott fellendülés nyomán a sport sem maradhatott meg azokban a keretekben, melyeket a patriarchális és sok tekintetben kaszinószerű tornaegyesületek neki szabtak. Külföldön járt embereink elhozták magukkal az idegen fejlett sportélet híreit és gróf Eszterházy Miksa angliai utjából a 70-es években visszatérve, tele lelkesedéssel a látottak fölött, széleskörű agitációt indít egy modern sportegyesület alapítása érdekében, mely a künn Angliában látott modern sportokat nálunk meghonosítaná. Így alakul a Magyar Athletikai Club, mint talán az egész kontinensen első atletikával foglalkozó sportegyesület 1875-ben és nyomában nem sokkal később a Kolozsvári AC. Helytelen volna azonban ezen két klub alakulásának történelmi jelentőségét túlbecsülni. Kétségtelen, hogy mint utörök óriási szolgálatot tettek a magyar sport ügyének, azonban épen azzal, hogy a sportot is kisajátították, mint egyetlen társadalmi osztály kiváltságát, annak fejlődését is gátolták. A sport a tömegeké, a sportolás a tömegek joga és a sportoló nem ismer osztálykülönbséget. Ezen jelszavak jegyében kell állani minden helyesen megindult sporttársadalmi mozgalomnak és említett két sportegyesület a félszázados történelem objektív szemüvegén át nézve ennek nem mindenben tett eleget. A tömegek sportja a MAC és KAC megalakulása után is a torna maradt, mely merev konzervativizmusában a még nem veszélyes új sportágakban is már ellenséget látott és velük szembe helyezkedett. Kraftmayerai, így jellemezte néhai vollersi Bockelberg Ernő, az NTE művezetője az új sportmozgalmat és természetesen, hogy ily körülmények között csak a sport szenvedhet kárát az új törekvéseknek. Egyfelől a gyenge, exkluzív, új sportágakat meghonosító társadalmi kaszt, másfelől a hatalmas, szervezett, egységes tornaegyesületek szövetsége. A küzdelem nagyon is egyenlőtlen volt. A gyengébbnek el kellett buknia. Így is történt. A MAC 8 évi fenállás és igen szép szereplés után hanyatlani kezd, 1884-ben már életjelt alig ad magáról. És lassanként megszünteti évenként rendezett 2 versenyét, az őszi és tavaszi viadalt is. Közel öt éven át csend honol az atletika berkeiben. Ekkor onnan indul meg a forradalmi mozgalom, hol az ellentábor a legerősebbnek vélte magát és ahonnan az akció és reakció örök törvényénél fogva meg kellett indulni, hogy sikeres legyen. 1885-ben kiválik egy csoport a Nemzeti Torna Egyletből és megalakítja a Budapesti Torna Clubot azért, hogy kedvelt sportjait, a birkozást, sulyemelést szabadabban űzhesse. És 1888-ban kiválik egy másik, sokkal kisebb csoport, mely a modern sportok kultiválását írja zászlójára és megalakítja a Magyar Testgyakorlók Körét.

Az MTK alapításának sporthistóriai jelentőségét éppen ez a körülmény adja meg. Összeáll pár fiatal ember minden hosszabb fontolgatás, jövőbe látás, vagy terv nélkül, csak annak érzetében, hogy a magyar sport már megérett arra, miszerint a külföldi atletikai sportágak nálunk is szélesebb körben terjedjenek, a tömegek sportjává legyenek és alapít egy klubot, melynek hosszú életet talán maga sem jósol, de a melynek szükségét érzi. Mert érzi, hogy egyfelől szembe kell helyezkednie a maradiak táborával, kik még mindig Jahyra esküsznek, másfelől nem csatlakoz-

hatik ahhoz a csoporthoz, mely e sportágakkal már foglalkozik és amely azokat hanyatlásnak engedte (felvirágoztatni nem volt képes). Ők a polgári középosztály emberei és ezen osztályhoz való tartozásuk adja meg lépésük korszakalkotó fontosságát, mert megvetik alapját a polgári osztály sportéletének, mely ha, mai szempontból nézve, még nem is a legteljesebb sportdemokratizmus, mindenesetre a legjobb uton van, hogy azzá legyen. És ezzel az MTK alapításának ténye belekapcsolódik a sporttörténelem fordulatos jelentő eseményei közé.

1888 szeptember 10-én a Hermina-ut és Stefánia-ut között elterülő Freudiger-villa mintegy 150 m. hosszú udvarán egy társaság az NTE több tagja gyűjtőnév alatt nyomtatott programokkal, belépőjegyekkel és totalizateurrel atletikai versenyt rendezett. Közönség kevés, versenyző még kevesebb, de kedv és ambíció annál több a versenyen. A rendezőség élén Donáth Sándor az NTE tagja állott, a versenyzők között Totis Lajos, Kohn Arnold, Sachs Lipót, Horner Ármin, Totis Arnold, Leitner Ármin és Klauber Izidor ugyancsak NTE-beli tagok szerepeltek. Az eredmények nem valami nagyszerűek, bár az időt egy kiselejtezett stopper fényesnek mutatta, a meglepetések azonban annál nagyobbak. A totalisateurnak igen rossz napja van, mert Horner Ármin és Totis Lajos győzelmére több mint 80-szoros pénzt fizet ki. A verseny nyomán járó lelkesedés határtalan. Még az sem hűti le a rendezőség és versenyzők kedvét, hogy Bockelberg Ernő művezetőjük keményen leszidja őket atletikai versenyük miatt és tiltakozik az ellen, hogy ilyenmű versenyeket az NTE neve alatt rendezzenek, vezérüket Donáth Sándort pedig kizárással fenyegeti. Ez megéri bennük végérvényesen a tervet, hogy önként kiválnak a NTE-ből és önálló klubot alakítanak. A szervezés és agitálás, tagok gyűjtése és eszmetársak megnyerése roppant munkáját Klauber Izidor és Donáth Sándor végzik, melynek eredményeképpen 1888 november 9-dikén Leitner Ármin lakásán összegyűlnek Donáth Sándor, Klauber Izidor, Totis Lajos, Kohn Arnold, Sachs Lipót, Horner Ármin, Leitner Ármin, Müller Dávid és kimondják, hogy elérkezettnek látják az időt az új sportegyesület megalakítására és a rákövetkező héten alakuló közgyűlést tartanak. Össze is hívják november 16-ára az alakuló közgyűlést, mint alapító-tagok immár; Donáth Sándor, Klauber Izidor, Sachs Lipót, Kohn Arnold, Müller Dávid, Totis Lajos, Horner Ármin, Leitner Ármin, Szekrényessy Kálmán, a Balaton átúszója Teréz-körtüti lakására a Samassa-féle házban és id. Weisz Dezső elnöklete alatt megalapítják az új sportegyesületet, melynek a Magyar Testgyakorlók Köre nevet adják. Az elnöki állást ideiglenesen betöltetlenül hagyják, a tisztikar azonban nyomban megalakul és titkárnak Donáth Sándort választják meg. Az első választmányi ülés, mely 12 tagot számlált, kimondja a taggyűjtés és propaganda fontosságát, továbbá annak szükségét, hogy az újszülött sportegyesület számára minél előbb helyiség szerzendő. Ideiglenes helyiségül a Teréz-körtüti és Podmaniczky-utca sarkán levő kávéházat választják. Még az 1888-dik év végéig tagokul jelentkeznek a fent megnevezetteken kívül Leitner Menyhért, Leitner Aladár, Totis Arnold, Guttenberg Jenő, D. Weisz Dezső, ifj. Uhl Antal, ifj. Uhl Alajos, Schönfeld Hugó, ifj. Weisz Dezső,

Weinfeld Ernő, Dick Ernő Arnold, Rosenzweig Béla, Zelmanovics Sándor, Schwarzenberg Zsigmond, Kaufmann Miksa, Ellen Mór, Mátrai Jenő, Pick Arnold, Adler Reinhold, Steiner Lajos, Dembitz Miksa, Frankfurter Aladár és ezzel az új egyesület, sporteseményektől egyelőre még nem tartózkodott, első éve 31 taggal lezáródik.

Az egyesület működése a következő évben 1889-ben indul meg. Egyelőre legszerényebb keretek között, mert az egyesületnek vagyona nincsen, jövedelme a tagdíjakból és alapító tagok támogatásából áll és mint új egyesület semmi oldalról nem számíthat

nagybudafalvi VERMES LAJOS
az MTK elnöke

segítségére. A tagdíjat az alapszabályok havi 25 krajcárban, a beiratási díjat 1 forintban állapítják meg, az alapító tagság díja pedig 50 forint, mely azonban igen gyéren, vagy egyáltalában nem folyik be. Barátja az egyesületnek igen kevés van, ellenése azonban annál több. A tornaegyesületek s többek között az anyaegyesület nem tudja megbocsájtani a kiválást és a forradalmi szellemet, melyet az új klub terjeszt, a társ-egyesületek pedig lekicsinylik, mert társadalmi nagyságok nem állottak bölcsőjénél. Az egykorú sajtóban, napilapokban, épúgy mint a vicclapokban, hol gúnyosan, hol nevetésszerűen feltüntetve kommentálják az új klub megalakulását és figurázzák ki vezetőségét. Ám ez nem veszi el az új klub életkedvét, sőt fokozottabb munkára serkenti. Az első jelentős lépése a titkárságnak, midőn Szekrényessy Kálmán tanácsára nagybudafalvi, kisbudafalvi Vermes Lajos

kéri fel az elnökség betöltésére, ki azt kész örömmel vállalja. Vermes Lajos többszörös bajnok, elismert athléta, számos aranyérem és tiszteletdíj nyertese, elismert sportnagyság és maecenas volt, ki Palicson saját jól felszerelt versenypályával rendelkezett és mint ilyen az MTK élén óriási nyereséget jelentett. Mint társadalmilag is kiváló pozícióju ember, egyszerre elhallgattatja a gúnyolódókat és a klub létjogosultságában kételkedőket, alapját vetvén a társegyesületekkel való sportösszeköttetéseknek. Egyidejűleg az alelnöki tisztség is betöltetik kükemezei Kükemezey Árpáddal, úgy hogy a meginduló 1889-diki versenyszezonnak a kezdő klub immár teljes elnökséggel és vezetőséggel nézhet elébe. A klub sportbeli ereje ekkor a következőképpen áll. Vannak

athléta Sachs Lipót, Totis Arnold, Totis Lajos, Leitner Ármán, Kohn Arnold, Müller Dávid, Körber Antal, Köpeczi Bocz József, Dick Ernő Arnold, Wildmann Lipót; uszói: Donáth Sándor, Körber Antal, Stettner Gusztáv; tornászai: Müller Dávid, Sachs Lipót, Totis Lajos; kerékpárosai: Schwáb Béla, Müller Dávid, Totis Lajos, Körber Antal, Stettner Gusztáv, Dick Ernő Arnold stb. Űzi ezenkívül a birkózás és súlyemelés, továbbá turakirándulások sportját. Tornaterme még nincs, a trainingek és kirándulások, vacsorák hozzák össze a klub tagjait vendéglőkben vagy privát lakásokon. A training a városligetben, a Stefánia-uton, vagy a gödöllői országúton folyik, mert sportpályával az egyesület nem rendelkezik. Együtt trainíroznak az athléta, futók, gyaloglók, dobók és biciklisták, utóbbiak magaskerekű, pneumatikkal még el nem látott gépeikkel.

Leginkább kultiválják a gyaloglás, rövid és hosszú távfutás, súlydobás, súlyemelés és biciklizés sportját, míg a torna, legalább kezdetben, tornaterem hiányában mostohagyerek. — Később, Fodor Károly vívómesterrel történő megállapodás alapján, ki a klub vívástánítását is vállalja, a tornászok a tornaterem megszerzéséig az ő vívótermében otthont kapnak, melyet téli időben a többi athléta is felkeresnek. Ambícióval és fokozott munkakedvvel készül a klub első versenyének megrendezésére, melynek terminusát 1889 ápr. 21-dikében állapítja meg. A verseny sikerének alapfeltétele megvan a tagok buzgóságában, idegen egyesületek azonban alig neveznek reá. Ez magyarázatát leli

azonban az akkori sportviszonyokban. Az MTK-n kívül athletikával ekkor csak a MAC, a KAC és az MTK-val körülbelül egyidőben alakult sportegyesület, a Sportkedvelők Köre foglalkozott. A KAC sokkal távolabb volt, semhogy az akkori körülmények között budapesti versenyre nevezett volna, a MAC pedig ezidőben kezdett újra éledni és talán a rivalizálás következtében újra fokozottabb mértékben kultiválni az athletikát. Egyedül a Sportkedvelők Köre az, mely jelesebb athletákkal, ifj. Dáni Nándor, Pöszlinger Nándor, Rosenthal Hugó, Grünwald Marci stb. rendelkezett és így az egyetlen egyesület, mely a versenyre nevezhetett. És mivel

barátosi PORZSOLT GYULA
az MTK elnöke

minden sportnemnek meg volt a maga legjobb embere, a versenyek egy részét, melyben az új klub nem indulhatott a győzelem reményével, zárt versenynek rendezte. Ily módon természetesen még inkább zárt klubversennyé zsugorodik össze az MTK első tavaszi viadala. Amely számok nyitnak, azok is csak a két egyesület klubközi mérkőzései. A verseny színhelye a tattersali üggető versenypálya, melyet ez alkalomra gróf Eszterházy Miklós, a Tattersal elnökéhez címzett kérvénnyel a pálya gondnokától Klüber Izidor vezetése alatt álló deputáció eszközölt ki. Még egy pálya lett volna, az Orczy-kerti Ludovika akadémia pályája, ezen azonban csak a MAC athletái trainirozhattak és rendezhették a Ludovika parancsnokának jóvoltából versenyeket. A verseny belépőjegyek mellett, programok árulásával és totalizateurrel fényes keretek között folyik le. A versenybizottság elnöke nagybudafalvi Vermes Lajos klubelnök, bírák Kükemezey Árpád viador, gróf Pálffy Jenő, Fodor Károly, gróf Vay Lajos, Pekár Gyula voltak, indító jászapáti Kaszás István, térmérő Leitner A. H., időmérő Schimanek Hugó, versenytitkár Donáth Sándor. A totalisateur épügy adott odds-okat egyes versenyekre, mint a lóversenyen, mert közfeifogás volt, amint Szekrényessy Kálmán mondani szokta: „Addig nem fog az athletika nálunk meghonosodni, míg a publikum pénzét nem viszi és kockáztatja rajta”. A verseny programja:

1.) 6 km. síkfutás	(nyílt verseny)
2.) Magasugrás	(zárt „)
3.) 100 m. síkfutás	(nyílt „)
4.) Súlydobás távolba 12 kgr.	(nyílt verseny)
5.) 2 ang. mfd. gyaloglás	(„ „)
6.) Távolugrás	(„ „)
7.) 1000 m. gátverseny	(zárt „)
8.) Súlyemelés 50 kgr.	(nyílt „)
9.) Korlátornázás	(zárt „)
10.) 200 m. vigaszverseny.	

és a Sportkedvelők Körén kívül egyedül Hunyadi János (NTE) indul a súlyemelésben. A versenyeredmények nem elsőrangúak és a klubnak ebből kifolyólag nem egy támadásban van része, különösen az Egyetértés sportrovatvezetője részéről. Ez azonban csak fokozottabb munkára, jobb eredmények elérésére serkenti az egyesületet. Még ez év június 23-án résztvesz a Sportkedvelők Köre nyílt athletikai versenyén és Leitner Ármin, Sachs Lipót révén két első helyezést ér el. Majd augusztus 4. és 11-dikén Palicson versenyeznek a tagok és Müller Dávid korlát- és nyújtóversenyben elért első helyezéssel viadorjelölt lesz, jogot szerezvén egy védelemmel a viadorság elnyerésére. A nyár uszással, biciklizéssel és fokozott athletikai traininggel telik el. Julius 14-dikén uszóverseny, illetve inkább uszó kirándulás rendeztetik a budapest—promontori távon, 22 indulóval, melyen Donáth Sándor, Körber Antal és Stettner Gusztáv tűnnek ki. E versenynek befejező epizódja, egy csaknem katasztrófával végződött zivatar kitörése, mely közvetlen a célnál

tör ki és még öltözködésre sem ad időt a versenyzőknek. A vihar dühe elől amint vannak, kénytelenek rövid uszónadrágban a közeli, vendégekkel teli promontori vendéglőbe menekülni. Kora ősszel, szeptember 15-dikén, már megrendezésre kerül a második, őszi viadal, mely az athletikai és tornaszámokon kívül már a kerékpárt is felöleli, hogy ettől kezdve állandó programpontja legyen a viadaloknak. Ezzel befejeződik a második, de sporteseményekben első és igen mozgalmas éve az ifjú egyesületnek, hogy a késő őszi és téli szezon pihenőjén át, -- melyet csak némiképp zavar meg a Fodor Károly vivótermében folyó munka, — utat nyisson egy még eredményesebb és eseményekben gazdagabb évnél.

A lefolyt év folyamán a klub jelentékenyen erősödik. Tagjainak száma mintegy 80-ra szaporodik, kiknek legnagyobb része aktív sportoló és versenyző, köztük Tomcsák Gusztáv, Palics és Európa hosszútávuszó bajnoka. Nagy mértékben járul ehhez az a körülmény, hogy a társas élet, a szolidaritás az egyesület tagjai között igen nagy mértékben megvan és mindjárt első évben nagyszabású táncszünet rendezésében nyilvánul meg. Ehhez járulnak a gyakori összejövetelek, tura-, uszókirándulások, társasvacsorák, csak épp a klubhelyiség, a tornaterem hiányzik, mely az összejövetelek helyéül szolgálna. A kezdőlépések ez irányban is megtörténnek úgy a fővárosnál, mint az államnál. Deputáció megy a polgármesterhez, kérvény a minisztériumhoz tornaterem ügyében, azonban mindenütt elutasításra találnak. Kammermayer polgármester nyíltan kijelenti, hogy nem hajlandó tornatermet adni, lépjenek be testületileg egy más, régebbi egyesületbe, melynek van tornaterme. Így a közös óhajlás és vágy csak óhajlás és vágy marad egy új aera elkövetkezéseig, amikor a klub már oly érdemeket szerzett a sport terén, hogy elutasítani nem lehetett, sőt a tornateremmel jutalmazni kellett.

Az 1890-es év még termékenyebb az előbbinél. Mint a Herkules megemlíti, a klubnak 43 versenyzője és 23 biciklistája, összesen 66 aktív sportembere van és azok foglalkoztatása nehéz feladatot ró a klub vezetőségére.

A szokásos évi két athletikai viadalon kívül ez évben már ápr. 27-dikén Gödöllő és Budapest között országúti távgyalogló verseny rendeztetik, majd okt. 19-dikén Hatvan és Budapest között. Utóbbi verseny sportkuriózuma, hogy a két első helyezett, a mintegy 60 km-es távon mindössze $\frac{2}{15}$ választotta el. Domenis Gyula mint első 6 ó 40' 5" és Kohn Arnold mint második 6 ó 40' 5 $\frac{2}{15}$ " alatt gyalogolván végig a távolságot. A gyaloglás sportja általában tért hódít és a hegemoniára egyesületünk kezd emelkedni, oly erőket bírván, mint Kohn Arnold, ki ez év folyamán 10 km-es távra új országos rekordot állít fel, Domenis Gyula, Fritsch Ferenc, Totis Lajos, kikhez később Vidor Jenő és a Sportkedvelők Köréből átlépett Grünwald Marci csatlakozik. A tavaszi és őszi viadatok az athletikai, torna és bicikli számokon kívül most már a súlyemelést is felölelik. Müller Dávid Palicson ismét megvédi viadorjelöltségét, míg Kanitz Henrik a Szabadkai Torna Egyesület uszóversenyén II. helyeztként végez, hol ugyanakkor Tomcsák Gusztáv 3000 m.-t európai rekord alatt uszik végig.

A társ egyesületek közül a Sportkedvelők Köre ez év folyamán megszünteti működését. Tagjainak túlnyomó része a MAC-ba lép, mely ily módon megerősödvén, újra kiírja tavaszi és őszi viadalait. A klub résztvevő tagjai közül Totis Lajos és Sachs Lipót szerepelnek eredményesen, bár első helyet csak Sachs Lipót tud kivívni, azt is mindkétszer a vigaszversenyben. November 16-dikán első disztornaszertű házi-versenyét rendezti az egyesület Fodor Károly vivótermében, melyet a mester felolvasása a testgyakorlásról, különös tekintettel a vivásra vezet be.

Az egyesület vezetőségében is változás áll be az év folyamán. Kükemezey Árpád elhelyeztetvén Budapestről, megválnak az al-elnökségtől és helyébe 1890. július 18-dikán Donáth Sándort választották meg. Egyidejűleg a titkári tisztséget némethi Tornyos Istvánnal töltik be, ki elődjétől örökölt buzgalommal vezeti a klub ügyeit. A tagok megszorodván, az adminisztratív teendők elvégzése és a tagok kívánságainak kielégítése egyre nehezebbé válik. Minél égetőbb lesz a tornaterem kérdése, mint a klub létalapjának conditio sine qua non-ja. Deputáció, deputációt ér, kérvény, kérvény után megy a miniszteriumba, a tagok elégedetlensége egyre erősebb és ha Donáth Sándor nem vezet oly vasmarokkal a klub ügyeit és nem tartja egy össze a klubtársakat, rendkívüli közgyűlés napirendjére tűzik a klub feloszlásának indítványát. Ideig-óráig sikerül elsimítani a lázongó kedélyeket és egy klubhelyiség bérelésével a zavaroknak elejét venni. Pedig a klub anyagi helyzete nem olyan, hogy ezt magának megengedhetné. Az 1890. december 31-dikével kelt zármérlegszámla szerint van ugyan a klubnak 599-16 forint vagyona, ebből azonban 546-78 frt-t tagdíjhátralékok és be nem fizetett alapítói díjak tesznek ki. Sportfelszerelésekben, éremprésben van a klubnak 71 frt 50 kr beruházása, míg a pénztári kimutatás 192 frt tagsági díj bevételt tüntet fel. Ezzel szemben a versenyköltségek 129 frt 34 krt, a lakbérszámla 82 frt 32 krt tesz ki és az apróbb kiadások fedezése a tehetősebb tagok adományait tesz szükségessé. Azonban ezen kezdet nehézségeivel küzdő háztartás ellenére a klub fejlődése garanciáját adja létjogosultságának és ezt a vezetőség bölcsen felismerván mindent elkövet a klub fentartására.

Az 1891-es év fordulópontot jelent az MTK történetében. Még az év elején helyiséget bérel az egyesület a Ferenciek-bazára épületében és hogy ennek kiadására

MÜLLER DÁVID viador
1889, 1890, 1892

WEISZ ÁRMÁN klubbajnok
1894

némi fedezete legyen, közgyűlésileg 50 krajcárra emeli a tagsági díjakat. Egy üres szoba ez a helyiség, melyért havonta 25 frt bért fizetnek és minden sportfelszerelése egy pár súlyzó, mellyel Donáth Sándor látja el, ám mégis a klub helyisége és mint ily szoros összekötő kapoccsá válik a tagok között. A kezdet nehézségein túlszelve a belső megerősödés teljessé válik az év folyamán. Talán a kor szelleme, hogy az általános sportviszonyok is kezdenek kedvezőbbre válni, vagy megfordítva az egyesületek érdeme, köztük az MTK-é is, hogy a kor szellemét kedvezőbbre változtatják. Az ifjusági testnevelés legfőbb őrhelyére, a vallás- és közoktatásügyi

miniszterium élére Gróf Csáky Albin személyében oly férfi kerül, ki érzékkel bír a sport nemzeti ügye iránt és ahhoz szimpátiával viseltetik. Az ő érdeme az első ifjusági torna-verseny létrehozása ez évben Budapesten, mely a középiskolai tanulók ezreit gyűjti a fővárosba, hogy az ország legtávolabbi részébe is elvigyék a sport szeretetét. És e legfelsőbb helyről származó kezdeményezés nagy hatással van az összes egyesületekre és sportágakra. A MTESz megrendezi sorrendben III-dik országos tornaünnepélyét, melyben már az MTK csapata is szerepel, először vonulván fel a kék-fehér dresszes csapat a nagy nyilvánosság előtt. A tavaszi június hó 14-dikén tartott viadalon kiírásra kerül az első klubbajnokság 5000 méteres gyaloglásra, háromszori védéshez kötve, melyet Kohn Arnold előtt óriás küzdelem után Vidor Jenő nyer meg 27' 37¹/₅" alatt elérvén a kötelező 28' standardidőt. Ugyankor feltűnik hatalmas erejével és gyönyörű természetével Goldreich Ármán súlyathléta, 7-58 m-es

eredménynyel nyervén a 12 kgr-os súlydobási versenyt. Június 17-dikén a Fővárosi Szegény Gyermekkert Egylet megkeresésére és javára az Erzsébet-téren, torna, athletika és kerékpár számokból álló jótékonycélu, szép tiszteletdíjakkal dotált versenyt rendez az egyesület nagy közönség és még nagyobb népszerűség mellett. Ugyancsak e napon megrendezésre kerül a már előző évben is megrendezett Budapest-Hatvani országúti kerékpárverseny, melyben Stettner Gusztáv II., Schwáb Béla III-dik helyre érkezik.

A tornaviadorság harmadszori védése ez évben különböző komplikációk miatt elmarad, azonban a védés folytonossága ez által nem szakíttatik meg.

Óriási lendületet vesz az uszás sportja. Tomcsák Gusztáv, ki még 1889-ben

Bécsben Európa hosszútáv-bajnokságában 3-dik tudott lenni, megszűnik versenyezni, azonban Schnürmacher Zsigmond, Spitzer Pál, Vidor Jenő, Kanitz Henrik, Kellner Gyula stb. személyében a klubnak oly erős versenyző gárdája van, hogy időszerűnek látszik egy, bár még kis kaliberű és nem országos jellegű, de mindenesetre érdeklődést keltő uszóverseny rendezése, mely 1891. aug. 16-dikára kiírásra is kerül. A győzelmeken Spitzer Pál, Kellner Gyula, Schnürmacher Zsigmond, Müller Dávid, Kanitz Henrik osztozkodnak, ugyancsak szépen szerepelnek a nemzeti uszoda házi-versenyén is. Spitzer Pál Bécsben is indul az egyesület színeiben és egy kísérleti és junior versenyben 2 első helyezést ér el.

A fordulatot a klub életében azonban nem ez események jelentik, hanem, hogy az őszi saisonon végre teljesül a tagok régi óhaja, hogy a Ferenciek bazárában levő egy szobából álló klub- és tornahelyiségüket tornateremmel cserélhetik fel. Gróf Csáky Albin elismervén a klub eddigi eredményeit és érdemeit, átengedi a Markó-utcai főgimnázium tornatermét az egyesületnek. Hogy ez mit jelent a klubra nézve, azt csak az tudja felfogni, ki az akkori szűkös sportviszonyokat ismeri, midőn atletikai versenycélokra csak kegyelemből kaphatni helyet és a legszükségesebb traininget országuton, a Viztorony körül, hajnali órákban kell lebonyolítani. A tagok lelkesedése határtalan és egyhangulag választják meg gróf Csáky Albint az egyesület tiszteletbeli tagjának, melyről a diszoklevelet Klauber Izidor vezetése alatt küldöttség viszi el a miniszternek. A tornateremmel meg van alapítva a klub biztos jövője. Most már tág tere nyílik a nem szabadtéri sportoknak is, a torna, sulyemelés, vivás és birkózásnak és 1891. december hó 31-én. Grabovieczky Leó egyesületi művezető fáradhatatlan munkája létrehozza az első disztornát, mely jelentőségében legünnepélyesebb aktusa a klub eddigi sportéletének. Végre mint házigazda a saját otthonában fogadja az idegen egyesületeket és közönséget és otthon számol be nagyságáról és erejéről.

E disztorna fénypontja Goldreich Ármán szereplése, ki birkózásban legyőzi Haas Hugó német bajnokot és Katzer Ferencet a WAC neves birkozóját. A disztornát követő banketten Dr. Tedescó Lajos szerénytelenség nélkül mondhatja, hogy rövid 3 év alatt az MTK a legszámottevőbb egyesületek közé küzdötte fel magát.

Nagyjelentőségű belpolitikai események is történtek ez év folyamán Donáth Sándor, az egyesület alapítója és titkára, utóbb alelnöke házassága, miatt megszűnik aktív részt venni a klub további vezetésében. A tagok gyönyörű, mindnyájuk aláírásával ellátott diszoklevéllel bucsuznak el tőle, miután előzőleg már a klub kis ezüst érmét adományozták neki az „érdem jutalmául”. Ugyancsak megválnak a titkárságtól némethi Tornóy István is. Utóbbi helyébe Klauber Izidor rövid interregnuma után Gálos Kálmán kerül, míg a nőknek Donáth Sándor helyébe Dr. Tedescó Lajos választatik meg. — Erre az évre esik először a két évenként megújuló elnök-választás is. Vermes Lajos nem vállalván tovább az elnökséget, e díszes pozícióra barátosi Porzolt Gyulát választják meg. Amily sikeres volt az első elnök-választás, éppoly, vagy tán még szerencsésebb a második, mert Porzolt Gyula személyével

oly ember kerül az elnöki székbe, ki végtelen szabadelvűsége, korrektsége és nagy sporttudása miatt a legnagyobb tiszteletnek, szeretetnek és becsülésnek örvend minden körben. Kiváló vivó, athléta, elsőrendű sportszakértő, a „Herkules” munkatársa és társtulajdonosa, ki praedesztinálva van egy klubot nagygyá és hatalmassá tenni.

A következő 1892-dik évben már megnyilvánul az ő elnökségének hatása. Nagyszabású sportprogrammal indul neki a klub az új aerának, melynek során különös említést érdemel a július 10-én rendezett atletikai verseny egy versenyszáma, a 200 m. koronázási jubileumi emlékverseny ezüst serleggel és aranyéremmel dotálva, az 1867-es koronázás 25 éves fordulójára emlékére. A díj kiadása 23"-es standard időhöz van kötve és elnyerése sem ez, sem a rákövetkező évben nem sikerül, habár oly athléták, mint Sachs Lipót, ifj. Dáni Nándor, majd Weisz Ármán versenyeznek érte.

Müller Dávid harmadszor és végleg megnyeri a viadorságot Paticson. Az első nagyjelentőségű országos bajnokságot szerezvén meg klubjának. Ugyancsak Vidor Jenő ez év folyamán elért még kétszeri győzelmével birtokosa lesz a büszke klub-bajnoki címnek, a vele járó ezüst serleggel és arany éremmel együtt. Ugyanez évben tűnik fel az atletika jövője csillaga Malcsiner Gyula. Az őszi Budapest-Hatvani (go as you please) gyalogló verseny győztese Beszedits István pedig szintén a klub aranyérmét nyeri 5 óra 48 perccel országos rekordot állítván fel. Hatalmas lendületet vesz a kerékpár sport is, mely Holéczy István és Grünwald Marci személyében kiváló versenyzőket produkál.

Jelentőségében mindezek felé emelkedik az 1892 június 29-én megrendezett első magyar nyilvános uszóverseny, mellyel az MTK megadta a döntő lökést az uszó-sport fejlődésének. Egy óriási társadalmi akció előzte meg e verseny létrejöttét, melyben Porzolt Gyula kezdeményezésére legfelsőbb körök is kivették részüket. A verseny maga gyönyörű tiszteletdíjakkal dotálva összegyűjtötte az uszók körül mindazokat, kik e sportnemben számottevők voltak, sőt propaganda célja lévén összegyűjtötte a hölgyversenyzőket is, kiknek számára a figyelmes rendezőség csomó versenyszámot irt ki. A verseny elnöksége és bírósága következőképen alakult: gróf Hadik Sándor védnök; Szemere Miklós cs. és kir. kamarás, gróf Zichy Béla, gróf Eszterházy Sándor, gróf Hadik Miksa, gróf Pálffy Mór, Semsey László, Milassin M., barátosi Porzolt Gyula, Palotay R., Luby Sándor és kükemezei Kükemezey Árpád a bíróság tagjai és a következő számokból állott:

1. Hölgyek versenye, kezdők részére 44 m. I-nek és II-nak tiszteletdíj.
2. Hölgyek handicap versenye, 88 m. I-nek és II-nak tiszteletdíj.
3. Hölgyek ugróversenye. I-nek tiszteletdíj.
4. Gyermekek versenye 44 m., 15 éven alul I-nek tiszteletdíj.
5. Kezdők versenye 44 m. I-nek tiszteletdíj és bronzérem.
6. 600 m. uszás gróf Hadik Sándor védnöki díja. I-nek ezüst érem és a díj. II-nak bronzérem

7. Buvárverseny helyben. I-nek tiszteletdíj.
8. Gyorsuszás 110 m. I-nek tiszteletdíj.
9. Buvárverseny uszva. I-nek tiszteletdíj.
10. Versenyugrás. I-nek és II-nak tiszteletdíj.

E versenyen tűnik fel Deutsch Gyula, megnyervén a 44 méteres gyermekversenyt, míg a kezdők versenyét Vidor Jenő, a műugrást Kellner Gyula nyeri. A 660 méteres főversenyben Schnürmacher Zsigmond csak második tud lenni Auer Róbert mögött.

A tornateremben a tornán kívül mindinkább túlsúlyra emelkedik a súlyemelés sportja. Freund Sándor, Goldreich Armin, Kellner Gyula, Witz Marci, Frank Emil, később Horváth István olyan erős súlyemelő gárdát alkotnak, mely mintegy előreveti árnyékát e sportnem majdani nagyságának. Fontos változás történik a torna vezetésében is. Graboviczky Leó megváltva a művezetőségtől, — Oherolly János rövid interregnuma után — helyébe vollersi Bockelberg Ede, a Nemzeti Torna Egylet volt művezetőjének fia, okleveles tornatanár, a klubnak jelenleg örökös tiszteletbeli művezetője lép és ettől fogva mintegy 15 éven át vezeti a klub tornaügyét. Az ő érdeme, hogy a klub kebelében soha egy percze a tornában visszaesés nem mutatkozott és a belélet, az összetartás, a munkálkodási kedv akkor is egyformán nagy volt, midőn a klub nem tudott többé Müller Dávidokat produkálni. Az ő érdeme az az intenzív munka, melyet minden disztornán be tudtak mutatni és azon szives viszony megteremtése, mely működése kezdetétől fogva az MTK tornaszékházát a többi egyletek tornaszákházához fűzte. Eklatáns bizonyítékát szolgáltatva ennek mindjárt első évben, midőn a MAC első ízben rendezte disztornáját az ujonnan megkapott lovardában, mely disztornán az egyesület testületileg vonult fel, sőt egy versenyben is részt vett, melyben Sachs Lipót megérdemelt győzelmet aratott.

A következő év csak fokozta a fellendülést, mely minden sportágban mutatkozott. Nagyjelentőségű változás a klub vezetőségében Gálos Kálmánnak, e kiváló titkárnak, megváltása a tisztségétől és Steiner Hugónak megválasztatása, ki ettől kezdve 4 éven át vezeti a klub ügyeit. Ugy szintén Kükemezey Árpád visszavonulásával Schomann Antal, majd dr. Hirschfeld (Heteés) Antal megválasztatása a második alelnöki tisztségre. Az idők jele, hogy kiváló vezető embereknek utódai még kiválóbbak lesznek. A sport fejlődése megtermi a kiváló sportférfiakat, ezek viszont előbbre viszik a sport ügyét. Az 1892. évi közgyűlés a tagsági díjat 50 krajczárról egyszerre 1 forintra, a beiratási díjat pedig 2 forintra emeli fel, ezzel alapját veti a klub rendezettebb gazdaságának. A tagok száma ugyanis már felülmúlja a 100-at és a sokféle sportág, a sok versenyző tetemes költségeket emészt fel. A művezető havi 25 forint tiszteletdíja, a vívómester honorárium, az éremszámlák, a számtalanszor deficitel végződő versenyek igen igénybe veszik a klub pénztárát és a tagok ezt belátván, készséggel bele mennek a tagdíj felemelésébe. Annál is inkább, mert a klub új vezetőségében meg van minden garancia arra, hogy a fokozatos fejlődésben visszaesés ne mutatkozzék. Steiner Hugó titkárságával kezdődik az MTK első fénykora, mely az 1893. év kezdetétől 1896-ig, az atheni első olimpiade-ig tart. Ő fejleszti az atletikát, az

uszást és kerékpározást, valamint a tornát, súlyemelést olyan fokra az MTK-ban, aminőt az akkori sportviszonyok közt egy más klub sem igen tud felmutatni. E négy évre terjedő időszakra esik az atletika óriási fejlődése. Malcsiner Gyula, Weisz Ármint, Rintel Géza, Sachs Lipót, Kakas Gyula, Horváth István, Mocsáry Ottó, Freund Sándor, Reismann László, Reismann Rezső, Krausz Aladár, Wlasics Á., Kiss Elemér szereplésével. Nincs az atletikának egyetlen ága sem, melyet e hatalmas gárda eredményesen ne kultiválna: 100, 200 méteren, $\frac{1}{4}$ angolon Weisz Ármint; $\frac{1}{2}$ angol, 1000 méter, 1 angolon Malcsiner Gyula; hosszútávokon Beszedits István a legkiválóbbak. Utóbbi 1893 május havában 5000 méterre 19' 30"-cel új országos rekordot állít fel. Malcsiner Gyula pedig egymásután dönti meg saját rekordjait. 1893 július 4-dikén 1000 méterre 2' 55"-cel új országos rekordot állít fel, ezt azonban még ez év szeptemberének 24-dikén 2' 51 $\frac{1}{2}$ "-re javítja, majd 1894 szeptember 23-dikén 2' 43"-re, amely rekordot utóbb a MASz is elfogadja és jóságát mi sem jellemzi jobban, mint hogy csak 1906-ban, tehát 12 év múlva sikerült megdönteni. 1904-ben ezenkívül 2 angol mérföldre is felállít egy új országos rekordot 10' 31"-cel. Weisz Ármint a 100 és 200 méteres síkfutások rekordere. Mindkettőre 1904-ben állít fel rekordot 11' és 23"-cel.

Kiválóat produkálnak a dobó atleták is. Freund Sándor a magasba való súlydobásban állít fel 7 $\frac{1}{2}$ kilogrammos golyóval országos rekordot 1893-ban 5-50 m.-es dobásával, míg Horváth István ugyane versenyben, de 35 kg.-os golyóval, 2 m. 52 cm. magasságot ér el. Ugyanő a 35 kg.-os golyót 3 m. 55 cm. rekordtávolságra dobja.

Súlyemelésben Frank Emil ér el rekordot, a 30 kg.-os súlyt 43-szor emelve, az 50 kg.-ot pedig 24-szer. Az első rekordot megjavítja Horváth István 1895-ben 53 emeléssel, a második változatlan marad Weisz Richárd felléptéig.

Ámde nemcsak a rekordokban nyilvánul meg az atleta gárda jósága, hanem a fényes versenyszereplésekben is. Malcsiner Gyula 1894 május 27-dikén megnyeri a MAC rendezésében első ízben kiírt gróf Eszterházy Miksa emlékversenyt 2 angol mérföldön és még ugyanezen év folyamán Weisz Árminttal együtt megszerzik a klubbajnoki címet $\frac{1}{4}$ angol mérföldön, illetve 100 yardos síkfutásban. Helytelen volna meg nem emlékezni Horner Ármintól, ez idők atletikai trainerjéről, kinek felkiismeretes munkáját és kitartását dicsérik ez eredmények.

Sokkal nagyobb szabású fejlődésen ment keresztül az uszás sportja. Az a hatalmas impulzus, melyet a MTK 1892-ben rendezett uszóversenyével e sportágnak adott, széles hullámokban terjedt tovább és észlelteti hatását a legtávolabbi körökben. 1893-ban megalakul a Magyar Uszó Egyesület, az első — kezdetben legalább kizárólag — e sporttal foglalkozó uszó egyesület, mely hosszú időkre magához ragadja az uszóhegemoniát. Vele szemben áll az MTK régebbi uszó gárdájával és egy csomó új erővel, kik közül klasszissal emelkedik ki Deutsch Gyula, ez idők Halmay Zoltánja. A Magyar Uszó Egyesület elnökének szintén Barátosi Porzolt Gyulát választja meg, miáltal az MTK-t érzékeny veszteség éri, mely odafajul, hogy Porzolt Gyula a

következő elnökválasztás alkalmával lemond e tisztségéről. Az iránta való tisztelet és elismerés jele, egyszersmind megfelelő utód hiánya, hogy lemondása után a klubelnöki tisztség betöltetlen marad. Mindazonáltal Porzsoló Gyula távoztása nem érezteti káros hatását egyik sportágban sem. Sőt a MUE-ban kapott konkurrenciára csak fokozta a munkakedvet és önbizalmat. Deutsch Gyula rohamléptekkel halad a dicsőség zenitje felé, mellette a régi gárdából Schnürmacher Zsigmond, Kellner Gyula, Lukács Gusztáv, az újak közül Wachsmann (Vida) Henrik fejtenek ki nagy sporttevékenységet. A nyarak nagy része trainingekben, uszókirándulásokban telik el. Kultiválják a szabad Dunában való uszást és 1893. szeptember 4-ikén kiírásra kerül az MTK rendezésében az első nyílt Dunán való verseny, mely három számot foglal magában:

1. Bajnoki uszás 10.000 m. Cél a Margitsziget felső csuca. Győztes a MTK, uszóbajnoka az 1893. évben címet és aranyérmel nyer (nyíltverseny).

2. Kísérleti verseny (zárt verseny) 2000 m.

3. Átusás a Dunán (nyílt verseny). Cél a Margitsziget felső csuca.

A hirtelen bekövetkezett rossz időjárás azonban a verseny megtartását lehetetlenné teszi.

Ugyanezen nyáron nagy túrauszást rendeznek a tagok Vácra Budapestre. 5-en vállalkoznak a táv végiguszására és már reggel hatkor vízbe szállnak Vácra a verseny megkezdésére. A távot azonban egyedül Schnürmacher Zsigmond uszsa végig, ki délután 3 óra tájban érkezik a célhoz. Vasárnaponként a Budapest-Promontori uszások ismételtetnek meg, melyekben az egyesület uszói tömegesen vesznek részt. Az 1894-es év meghozza az első országos bajnokságot 2000 méteren Deutsch Gyula révén, mely a MUE rendezésében iratott ki.

Az 1895. év Deutsch Gyula dicsőségének zenitje. Ez a külön klasszisu uszó rövid 2 év alatt a kontinens legjobb erői közé küzd fel magát és ez évben sorra nyeri a legklasszikusabb versenyeket. 1895. július 28-án megnyeri Magyarország bajnokságát $\frac{1}{2}$ angol mértföldre, ugyanakkor 1000 méteren az Anna vándordíj első védőjévé válik, majd július 7-dikén Bécsben 1088 és 510 méteren elért első, 68 méteren elért III-dik helyével az összetett verseny győzteseképpen az osztrák uszóderbyt, ezüst serleggel, szallaggal és aranyérmel. A rákövetkező hónapban ugyancsak Bécsben 1609 méteren Bécs város bajnokságát Paul Kniese, az akkori idők legkiválóbb német középtávuszója és bajnoka ellen, majd szeptember 8-ikán az időközben megalakult Magyar Uszó Szövetség rendezésében 2000 méteren Magyarország Duna-bajnokságát. Oly eredmények, melyekkel az akkori idők sportviszonyai között egyetlen sportág művelője sem dicsekedhetik. Mint kiváló eredmény említendő meg 1895. augusztus 4—5-dikén Bécsben Petzke Klára hölgytagnak a 136 m. hölgyek versenyében elért győzelme.

Legnagyobb fejlődést azonban kétségkívül a kerékpár sport mutatja. Az egykereklű magasülésű gépekről a pneumatikkal ellátott safety gépekre való áttérés óriási lendület adott e sportágnak és a gyáraknak meginduló óriási konkurrenciája ezt a

kezdetben igen drága sporteszközt szélesebb köröknek is hozzáférhetővé tette. Egymás után alakulnak meg a kerékpár egyesületek és az 1894-es év programján már a HMBC, Budai KE, Nemzeti KE, BTC, MAC, Előre KE, MTK, Vasvármegyei SE stb. szerepelnek rendezett versenyekkel. Mindezek tetejébe megalakul az 1889. évben már létezett, de rövid idő múltán megszűnt Magyar Kerékpáros Szövetség, mint legfőbb fóruma a kerékpárral foglalkozó egyesületeknek, melynek az MTK megalakulásától kezdve tagjává szegődik. Steiner Hugó titkár korán felismeri az idők jelét, mely a kerékpár sport jegyében indul és oly hatalmas kerékpár sportot szervez a klub, kebelében, mely a legtöbb versenyben verhetetlennek bizonyul.

Fáradságot, áldozatot nem kimélve, lelkiismeretes training és sok versenyzetetés nemzetközi nívaura emeli ezt a sportágunkat Naschitz Rezső, Kutassy Vince, Floryk Gyula, Jüngling József; a régiek közül Müller Dávid, Schwáb Béla, Beck Arthur, Witz Marci, Grünwald Marci, Schomann Antal; a legújabbak közül Rottenbiller János, Klimkó László, Komorner Aladár, Gröner Frigyes a legkiválóbbak kik mellett még egy egész sereg közepes erő működik. Egyes nagyobb-szabásu versenyen rendezett kerékpáros korszón 40—50 kerékpáros vonul fel és a verseny statisztika mutatja, hogy amely versenyen résztvettek, mindenütt győzelmet győzelemre, érmet éremre, tiszteletdíjat tiszteletdíjra halmoztak.

Külön fejezetet érdemelne Rottenbiller János, a népszerű, a verhetetlen Gigi, minden idők eddigi legkiválóbb magyar versenyzője, ki egymaga több versenyt és első díjat nyert, mint számos klub egész versenyző gárdája. 1894 szeptember 24-dikén már megszerzi az első bajnokságát egy angol mértföldön, melyre október 14-dikén a Vasvármegyei Sport Egyesület rendezésében kiírásra került második 10.000 m-en nyert bajnoksága következik. Ettől fogva az 1896-dik év végéig, midőn szolgálatteire a katonasághoz vonul be, egész szereplése a győzelmek szakadatlan láncolata. Bajnokságok, 74 klasszikus verseny első díja, sok második és elenyésző csekély számu harmadik díj, egész tömegével a tiszteletdíjaknak és aranyérmeknek díszítik sportpályafutását. Mellette legkiválóbb versenyzőnk Halmos (álnév) László, ki hosszutávokon az 1895. év folyamán verhetetlen. Megnyeri Magyarország 10 angol mértföldes bajnokságát és ugyancsak számos első díjat. Elfogulatlanul jelentheti Steiner Hugó az 1896-dik év elején

DEUTSCH GYULA

tartott közgyűlésnek, hogy a kerékpársportban ezidőszerint a hegemonia az MTK-é. E három sportággal szemben a torna némi visszaesést mutat. Müller Dávid lassanként megszűnik az a kimagasló klasszis lenni, ki a korábbi években volt és bár Kakas Gyulában méltó utódja és versenytársa akad, e két kiváló tornászhoz nem csatlakozik az a fiatal tömeg, melyből a jó erők kicsiszolódnak. Hazay Mihály, Schwarz Mihály, Róka János nem ütik meg azt a klasszist, melyet ők képviselnek, ami annál kevésbé csodálandó, mert az a rendkívüli sokoldalú sportműködés,

ROTTENBILLER JÁNOS

melyet a klub ez években kifejtett, a legkülönbözőbb irányokba terelte a tagokat. Örvendetes jelenség azonban, hogy a tornaterem egy pillanatra sem szűnt meg a klub sarkpontja lenni és a téli napokban egyaránt keresték fel az athléták, uszók és kerékpárosok. A torna mellett üzni lehetett a birkózást és újabban a boxolást is, melyben kiváló Beck Arthur és Handler Gyula produkáltak, kik azt az 1895. év disztornáján be is mutatták.

Az 1895/96. években az egész sporttársadalom lázas munka és készülődések jegyében állott. Egyrészt a készülődés az 1896-diki olimpiáde-ra, másrészt a millenárius ünnepek egyaránt igénybe veszik az egyesületeket. Az egész társadalom figyelmét volt felkelendő a millenárius évben lebonyolítandó versenyek sorozata, az egész világot az atheni olimpiáde-é. Messze kiható fontossággal bírt a magyar sport fejlődésére az ezredéves kiállítási torna- és sportbizottság megalakulása, melynek

feladata volt az ünnepek rendezéséről gondoskodni, továbbá arról, hogy egy megfelelő modern pálya álljon az egyesületek rendelkezésére. Ekkor létesült a kormány és főváros áldozatkészségéből a Millenárius pálya, egyelőre ugyan csak a kiállítás céljaira, de végeredményben az egyetemes sport javára. A jubiláris évre országos ifjúsági tornaverseny rendeztetik és az összes sportegyesületek megrendezik jubiláris versenyüket. Am az egyesületek főfigyelmét az olimpiáde versenyek előkészületei foglalják le. Az olimpiáde bizottság korán megkezdte működését. Az állam 2000 koronát adományoz az olimpiáde céljaira, melyen államköltségen az MTK tagjai közül Kakas Gyula vitetik ki. míg Deutsch Gyula, Malcsiner Gyula, Rottenbiller János, Weisz Ármin az egyesület által megszavazott 100 forint segéllyel nevezetnek. Ez az áldozatkészség és a millenárius év folyamán az összes sportágakban rendezett jubileumi versenyek dicsérik az MTK helyes sportfelfogását és jellemzik azt a gazdag programot, mely ez évvel befejeződik.

Az 1897-dik évi közgyűlés az 1896. év eredményéről 94 első, 38 második és 27 harmadik díjról számol be, köztük 16 arany, 96 ezüst, 33 bronzéremről és 47 tiszteletdíjról.

Óriási a fejlődés, melyen a klub 1892 óta keresztül ment. Az 1894. év márczius 31-dikén tartott VII. közgyűlés már 229 tagról és 29 első, 32 második, 13 harmadik díjról számol be, melyek között 2 bajnoki cím, 8 arany, 34 ezüst, 19 bronzérem és 14 tiszteletdíj szerepel, ezzel szemben az 1895-dik évi közgyűlés 60 első, 60 második, 27 harmadik díjat, köztük 5 bajnokságot, 12 arany, 83 ezüst, 39 bronzéremet, 19 tiszteletdíjat mutat fel. Meglepően nagy emelkedés, mely az 1895. és 1896. években még fokozottabb mértékben folytatódik. A nagyszabású sportprogram mellett, melyet a klub évente lebonyolít, az 1895. év folyamán egy új sportág is mivélés alá kerül, az evezés. 1895. január havában Keller Béla, Steiner Hugó, Schey Ernő, Barna János, Lord Albert közös megbeszélés alapján megpendítik egy evezős alosztály létesítését, mely a tagok körébe visszhangra találván, 1895. márczius 15-én a következő tervezet látott napvilágot:

„Az evezős-sport gyakorlása és terjesztése céljából a Magyar Testgyakorlók Körében evezős-osztály alakul. Az osztály alapítói és rendes tagjai MTK tagjai. Az osztály a MTK kebelében alakul ugyan, de működési szabályait a szervező ülésen maga állapítja meg.

Az MTK ugy anyagilag, mint erkölcsileg támogatja ezen evezős-osztály s a fővárostól részére engedélyezett dunai part használhatását, valamint a 2 ujonnan beszerzendő angol négy-evezős csónakot az evezős-osztálynak díjtalanul engedí át.

Az evezős-osztály alapítói alapítási költségekhez fejenként 25 o. é. frttal járulnak, mely összeg egyszeri felszólításra a pénztáros kezéhez azonnal lefizetendő. Az alapító tagok tagdíjat nem fizetnek, de a fenntartási költségekhez négy éven át havi egy frttal járulnak, mely járulék azonban a viszonyokhoz képest leszállítható, sőt teljesen be is szüntethető. Az evezős-osztály a budai oldalon, a Császár-fürdő

közeliében a Dunában klubházat emel, továbbá kellő csónakok beszerzésével tagjainak módot fog nyújtani az evező-sport kényelmes üzésére.

Minden alapító tag kötelezi magát, hogy négy évig, azaz 1889. évi május hó 1-ig az osztály tagja marad és ha esetleg hivatása, vagy egyéb körülmény következtében önmaga nem is működhetik, azaz jogait nem élvezheti, mindamellett köteles a havi járulékokat pontosan megfizetni. A négy évre való kötelezés azért szükséges, mert a beruházások csak ezen időtartam alatt törleszthetők."

Budapest, 1895. március 15.

A szervező-bizottság

1895. ápr. 13-dikán a Reform-kávéházban alakuló ülés tartatik, melyen a klub részéről mint alelnökök Dr. Hirschfeld (Heteés) Antal, Dr. Tedesco Lajos, továbbá Steiner Hugó mint titkár, az alapítók részéről: Keller Béla, Freund Sándor, Vidor Jenő, Mozsáry Ottó, Lord Albert, Schey Ernő, Schey Hugó, Kohn Arnold, Freund Leó stb. vesznek részt. Kimondják az alosztály megalakulását és elnöknek Dr. Hirschfeld Antalt választják meg. Az MTK mint klub 800 koronával segíyezi az alosztályt, mely ily módon megkezdheti működését. 1896. márc. 25-dikén az alosztály mint külön egyesület elválk az anyaegyesülettől és felveszi a Magyar Testgyakorlók Evezős Egylete nevet, melyet még ez év folyamán „Duná”-ra változtat. Az összetartozás érzetét azonban e különválás egyáltalában nem befolyásolja és a két egyesületet azóta is a legszorosabb barátság köteleke fízi egymáshoz.

A roppant fejlődéssel ugy sportbőleg, mint társadalmilag nem állott arányban a klub anyagi ereje. A tagdíjfelemlések alig teszik jobbá a klub helyzetét, mert a kiadások a fokozódó taglétszámmal, az egyre nagyobb sportprogrammal természet-szerűleg növekednek. Az egyetlen alapító tagság, melyre a klub Wulff Ede cirkusz-igazgató 100 frt-os befizetésében 1893-ban szert tesz, egy csőpp a tengerben és a kifelé oly fényes szereplést mutató klub anyagi helyzete bizony sokszor igen súlyos gondok elé állítja a vezetőséget. Kölcsönök, az elnökség és tehetősebb tagok adomániai teszik csak lehetővé a sportcélok megvalósítását.

Az athléták, uszók, de különösen a kerékpárosok kiküldése rengeteg pénzt emész-tett fel a klub pénztárából és a dicsőség, amit szereztek, magában hordta a bomlás csiráját. Steiner Hugónak elévülhetetlen érdeme, hogy a klubot eddig nem sejtett nagyságra és hatalomra emelte, de a krónikás objektivitásával meg kell mondani, hogy nem tudott számot vetni a klub anyagi helyzetével és az ennek nyomán járó következményekkel. A kerékpársport, óriási fellendülésével, a kezdő évek után már magában hordta hanyatlásának csiráit. A remek díjazás, arany érmek, tiszteletdíjak, továbbá az egyes versenyekre kifizetett pénzüsszegek, megannyi okai voltak annak, hogy a versenyzőket elkapassák és igényeiket az anyaklubbal szemben is nagyra növeljék.

Bár az MTK mindig a legszigorubb amateurség álláspontján állott és nem engedte tagjait pénzzel díjazott versenyeken indulni, elkerülhetetlen volt, hogy az

a káros szellem, mely a kerékpárosok között elterjedt és mely már a titkos professzionizmussal volt határos, a klub tagjaival is ne éreztesse hatását. És Steiner Hugónak gyengéje volt a kerékpáros gárda. Ő szervezte, ő emelte nagygyá, ő dédel-gette őket, nem csoda, hogy igényeik ily módon megnövekedtek és a klub pénztárát igen nagy mértékben igénybe vették. Hasonlóképpen, bár kisebb mértékben állott az a többi sportágakra is. A klub minden lehető megteett ez igények kielégítésére is, azonban előrelátható volt, hogy az ingó talajon épített nagy emelkedés után hirtelen visszaesés fog bekövetkezni. És ez be is következett közvetlen az atheni olimpiáde után. Talán Steiner Hugó ideig-óráig még megtudta volna ezt akadályozni, azonban az ő távozásával azt feltartóztatni többé nem lehetett.

Még az olimpiáde előtt kilép a klub kötelékéből, egyik legrégebb tagja Kellner Gyula és az atheni marathoni futás helyezettjei között már a BTC színeiben végez. És mintha ez volna a jel a secessio-ra, az olimpiáde után egyre-másra hagy-ják el a versenyzők régi egyesületük zászlaját. Egy kisebb fajta népván-dorlás következik be, mely minden sportágból elviszi a kiválasztottakat. A tornászok közül Kakas Gyula, a kerékpárosok közül Klimkó László, utána Greiner Frigyes, az athléták közül Rintel Géza, Horváth István lépnek át a BTC-be és hogy a vesz-tesség még nagyobb legyen, Weisz

GRADWOHL EDE, MOCSÁRY OTTÓ, RINTEL GYULA
VILCZER L., GÁLOS KÁROLY, KERTÉSZ S., RINTEL GÉZA
WEISZ ÁRMIN, MALCSINER GYULA

Ármin elvégezvén a mérnöki pályát, megszűnik versenyezni, Rottenbiller János a katonasághoz vonul be, Deutsch Gyula pedig betegsége miatt kénytelen a sportolást félbeszakítani. Nagy vesztesége ez az egyletnek, mely nem kis hatással van a vezetőségre sem és annak kebelében is zavarokat idéz elő. Steiner Hugó megváltik a titkári állástól és helyébe Freund Sándor kerül, ami azonban még nem jelenti a helyzet megoldását. Kőszá hírek kerülnek a sportlapokba és sportegyesü-tekbe, melyek az MTK feloszlásáról suttognak. Maga a „Sportvilág” is e kornak legautentikusabb és legmegbízhatóbb sajtóorgánuma így van értesülve, azonban a hagyományos klubszereket rációfol e hírekre s a tagokat régi összetartásban egyesíti és az 1897. év végén a disztorna újra rendületlen hirdeti az egész sporttársadalom-nak, hogy ha megfogya is, de el nem csüggedve állnak az MTK tagjai egyletük kötelékében.

A kerékpárosztály leghamarább reorganizálódik. Appi Fülöp, a legszigorubb amateur-

alapon újra szervezi az alosztályt és fáradhatatlan munkájában kiváló segítőársat kap a két Papp-testvérben, Papp Ferenc és Gyulában. Hozzájuk csatlakozik még Ráchelyi János az 1897-dik év turadijnyertese, Klacsó Géza, annak II-dik helyezettje, továbbá Medgyessy Károly, Prenner Károly, Possert János és újra együtt egy hatalmas, klubszeretettben erősebb, ha nem is oly versenyképes gárda, aminő az előző volt. Annak a rigorozitásnak, mellyel a klub választmánya és kerékpárosai a kerékpár

PAPP FERENC

ügyét kezelik, következménye, hogy Hegyi Károly MAC tag nevezésének visszautasítása egy MAC—MTK háborúra ad okot. Hegyi Károly nevezését a klub választmánya visszautasította, mert egy régebbi határozata szerint nem tekintette amateur-versenyzőnek azt, ki pénzzel díjazott versenyben indult. Hegyi Károly ellen ennek gyanuja merülvén fel, a klub indulását nem engedélyezte. Ennek következtében két éven át minden érintkezés a MAC és MTK között megakadt.

Legkiválóbb versenyzője a kerékpárosoknak ez időben Papp Ferenc. Az 1897-es év ugyan még semmi különösebb eredményt nem hoz a kerékpársportban és az előző évekhez képest óriási visszaesés mutatkozik. Azonban a rákövetkező 1898. év augusztus 28-án Papp Ferenc már megnyeri Magyarország 100 km-es bajnokságát és október 9-én saját klubja versenyén II-dik lesz Budapest 10 km-es bajnokságában. A következő év május hó 14-én megnyeri a Budai KE rendezésében kiírt hegymászó bajnokságot, június 1-én II-dik lesz Magyarország 1000 m-es bajnokságában és augusztus 6-án 306 induló közül elsőnek érkezik be a „Sportvilág” által

rendezett Budapest—Siófoki 108,1 km. országúti versenyben. Ugyanezen versenyen másodiknak mögötte fivére, Papp Gyula érkezik be. 1899 október 1-én megnyeri Magyarország 100 km. országúti bajnokságát és október 8-án az MTK rendezésében Budapest 10 km-es bajnokságát, 1900. augusztus 5-én megismétli fivérével együtt a Budapest—Siófoki versenyben elért győzelmét, ezután lassan visszavonul a sportolástól.

A kerékpár sportja minden vonalon nagy hanyatlásnak indul. 1899. évben kilép az egyesület a Magyar Kerékpáros Szövetség kebeléből és 1900. év elmúltával

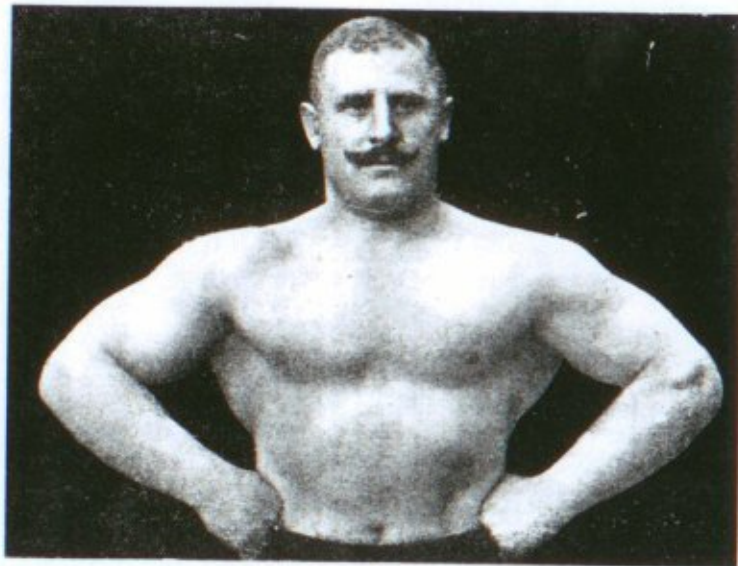
teljesen megszűnik kerékpározással foglalkozni. Ennek mélyrehatóbb okaira még a következőkben visszatérünk.

Az athléták nehezebben heverik ki a sok kilépés következtében bekövetkezett elgyengülést. A régiek közül egyedül Malcsiner Gyula marad meg, a többi új biztató, de kezdő erő. Schiller Frigyes, Róka János, Ramaszeder István, utóbb Gallotsik Sándor említhető meg közülök. A klasszist Malcsiner Gyula, majd Gallotsik Sándor képviselik. Malcsiner ebben az időben éri el formája tetőpontját. 1897. év szeptember 26-án megnyeri Magyarország $\frac{1}{2}$, angol mérföldes bajnokságát, majd 1898. július 24-én Bécsben a Viktoria által rendezett 1609 m.-es Alsó-Ausztria bajnokságát és ugyanezen év augusztus 28-án Bécs város 1609 m.-es Alsó-Ausztria aranyéremmel és 500 korona értékű klubvándordíj védelmével, míg október 9-én az MTK által rendezett $\frac{1}{2}$, angol mérföldes Budapest bajnokságában második lesz. Számos első díj, aranyérem, országos rekord fűződik szerepléséhez. Mellette Gallotsik Sándor tűnik fel hosszútávon. Legeredményesebb szereplése midőn 1899. október 1-én a MAC versenyén a 2 angol mérföldes sikkfutást 10' 44"3 országos rekordidő alatt nyeri.

A torna és vele kapcsolatos sportágak képe külsőleg, a sporteredményeket tekintve, hanyatlást mutat. Klasszis tornász az egyesületnek, ki országos versenyekben méltóan viselné a klub színeit, nincsen. Nyilvánosság előtt alig jelennek meg az az MTK tornászok, mindössze az 1898. május 29—30-diki szövetségi ünnepélyen Eperjesen, ahol azonban versenyben eredményt szintén nem érnek el. Ennek ellenére soha nagyobb élet, soha intenzívebb munka a tornateremben nem folyt, mint a millenáris évet követő időkben. 1897-ben az egyesület új tornaterembe költözik, a Barcsay-utcai főgimnáziumba, melyet Berzeviczy Albert és Wlassics Gyula sportfogékonysága és jóindulata juttat az egyesületnek. Némi viszonzásul e magas helyről jövő másodszeri elismerésnek a klub 1897 november 13-án tartott rendkívüli közgyűlésén, annak egyetlen tárgyaképen Berzeviczy Albertet és Wlassics Gyulát a klub örökös tiszteletbeli tagjainak választja meg és az arról kiállított diszokleveleket Dr. Heteés Antal vezetése alatt monstre-küldöttség viszi el a minisztereknek. A Markó-utcai tornateremnél is pompásabb új tornaterem nem marad hatás nélkül a tornászok kedv emelésére. Óránként 30—35 tornász vesz részt a szabadgyakorlatokban és Boros Mihály, Boros Ernő, Hazay Mihály, Schwarcz Mihály, Schiller Frigyes, Heller Béla, Bassa Jenő, Boros Arthur, Radvány Jenő személyében ha nem is legelső klasszisu, de igen erős tornászgárdával rendelkezik az egyesület. Az ifjak között ott van, mint egyike a legfiatalabbaknak Weisz Richárd, ki személyesen is részt vesz a versenyeken. Párhuzamosan a tornával fejlődik a birkozás és vívás szeretete; igen nagy mérvet ölt a súlyemelés. Utóbbi sportág kultiválására lassanként állandó versenyszáma lesz a MTK atletikai versenyneik a súlyemelés. A BTC és Sportvilág versenyein kívül talán az MTK egyedül rendez ilyenmü versenyeket, aminthogy e versenyem fejlesztésében a kezdő fokon a BTC-

vel együtt az MTK szerzett legnagyobb érdemeket, míg utóbb a hegemoniát teljesen magához nem ragadta. Weisz Richárd Horváth István méltó utódjának mutatkozik és csakhamar tulszárnyalja őt. Nagyszerű fejlődését az 1898. június 19-diki MTK atletikai verseny mutatja először, midőn az 50 kg.-os suly 29-szeres emelésével új országos rekordot teremt és még ugyanez év október 9-én két karral 100-6 kilogrammot emel. Mellette Friedmann Géza és Erdős Benő a legkiválóbbak

WEISZ RICHÁRD világbajnok 1908

1899. őszén a klub ismét tornatermet cserél. Most a főváros VII., Wesselényi-u. 38. sz. alatti községi polgári iskola tornatermébe költözik át, hol a váltakozó napokon, kedd, csütörtök, szombaton tornaórákat, hétfő, szerda, pénteken súlyemelő és birkózó traininget tart. Utóbbi körülmény óriási hatással van a birkózó sport fejlődésére. A nehéz atletika iránt mindinkább mutatkozó érdeklődés fokozott munkára serkenti az eme sportág iránt tehetséget érőket és ezek élén ismét Weisz Richárd áll, ki a torna és atletika kultiválása után csaknem kizárólag e sportágnak adja magát és az 1899. dec. 17-én a MAC rendezésében első ízben kiírásra került országos birkózó verseny középsúly csapatjában már mint első helyezett végez. Ha a többi sportágakban hanyatlás is mutatkozik, ez az új sportág örvendetes fejlődést mutat.

Legnagyobb hanyatlást az uszás sportja mutatja ez időszakban. Még a millenáris évben mutatkozik egy kis uszó élet az egyesületben, ám a MUE-nek az athéni olimpiádon elért szenzációs sikerei, midőn Hajós Alfréd révén két világbajnokságot is nyert, az uszókat és híveiket az ő táborába vonzza. 1897-es év már csak egy-két második, harmadik helyezést tud felmutatni; az egyetlen jelentős eredmény Wachsmann (Vida) Henriknek Abbáziában az I. WASC őszi versenyén a műugrásban Paul Kniese ellen elért szenzációs győzelme. Azután 1904-ig semmi élet, semmi említésre érdemes momentum.

Általános szempontból vizsgálva a klub történetét 1896-tól 1900-ig sportbelileg az elért eredményekben nagy hanyatlást látunk. Ez a hanyatlás azonban nem a klubot összetartó erő gyengülésére vezetendő, hanem csak annak a kiváló versenyző gardának a kiválására, mely a millenáris évben az egyesületet elhagyta. E kiválás érzékeny vesztesége volt a klubnak, de nem olyan, mely bomlasztólag hatott volna, sőt nyomban utána megindult a reorganizáció munkája minden téren. Hogy a veresztéséget pótolni nem egyhamar lehetett, hogy 8—10 évnél munkáját 4—5 év alatt újra elérni óriási, csaknem a lehetetlenséggel határos munka lett volna, az természetes. Az MTK ez időben összetartásban és klubszeretletben erősebb volt, mint valaha, azt mutatja a klub belélete és az a mód, mellyel a külső sportvilág eseményeivel szemben viselkedett.

Lehetetlen valamely intézmény, vagy egyesület történetét annak a kornak történetétől elválasztani, mely ama intézmény, vagy egyesület fejlődését, előbbrejutását determinálja. Lehetetlen az MTK eme történet-szakaszának megírásánál azokról az eseményekről meg nem emlékezni, melyek az egész sport ügyét oly nagy mértékben fejlesztették. A millenáris év termékenyítőleg hatott a sport minden ágára. Köszönhető ez ama körök figyelme felkeltésének, melyeket az athéni olimpiádig és a millenáris év nagy sporteseményeinek, nemzetközi versenyeknek lezajlásáig a sport egyáltalában nem érdekelt, köszönhető ama pálya létesítésének, mely a millenáris pálya neve alatt a közelmúlt évekig, talaja volt minden fejlődésnek, életője volt minden törekvésnek, mely a sport ügyét szolgálta. Ezen a pályán vonult fel először az ország fiatalága, koronázott királya, kormánya és miniszterei előtt, ennek a pályának a talajából sarjadtak elő azok a sportágak, melyek a magyar nevet Európaszerte körülhordozták.

Létesítette ezt a pályát a főváros áldozatkészségéből az ezredéves kiállítás országos torna- és sportbizottsága a millenáris év tartamára azon hiszomben, hogy az azon lezajló versenyek nagy attrakcióképpen fognak hatni a kiállítást előzőnlő közönségre és az abból befolyó jövedelem meg fogja téríteni ama kiadásokat, melyeket erre a célra beruháztak. E számítás nem vált be, mert egyszerre publikumot teremtani még oly versenyekkel sem lehetett és a millenáris év a pálya jövedelmezősége szempontjából deficittel végződik. Mi sem természetesebb, hogy a rákövetkező évben elhatározzatik a pálya lebontása. A vállalkozó már el is hordja a tribünöket, midőn az egyesületek tudatára jutnak ama rettenetes kárnak, mely e modern pálya lebont-

tásából az egész, még csak most fellendült magyar sportra háramlik és lépéseket tesznek a pálya megtarthatására. Elsősorban a fővárosnál kell keresztülvinni, hogy a pálya területét továbbra is átengedje sportcélokra, ezután a vállalat megváltására a pálya fenntartására és új célszerű tribünök építésére tökélt kell teremteni. Gerenday György és Iszer Károly agítálására megérlelődik az a terv a vezető egyesületekben, hogy részvénytársasági alapon Versenypálya Szövetséget létesítenek, melynek részvényesei a különböző egyesületek. A Magyar Testgyakorlók Köre lelkesedéssel csatlakozik az eszméhez és a Versenypálya-Szövetség megalakulásakor 150 forinttal lép az alapítók sorába (6000 majd később 3000, összesen 9000 korona névértékű részjegyet jegyez, olyan megállapodással, hogy a reá eső részt évente meghatározott összegekben fizeti be a Versenypálya-Szövetség pénztárába.) Ezzel eléri az egyesület egyrészt, hogy versenyait egy modern kerékpár-pályával is ellátott pályán rendezheti, másrészt athlétaí a pályát training-célokra is használhatják úgy, hogy sem a tattersali ügétő versenypályára, sem az orczykerti pályára többé rászorolva nincs. Bár a Versenypálya-Szövetség jövedelmezősége ekkor még igen problematikus, ez idők sportdiplomataí előre látják e pálya roppant jelentőségét és kihasználásának módjait és a rákövetkező évek igazolják is számításaikat.

Még a millenáris évben H. Perry, a MAC athlétaíkaí trainere, a Ludovika Akadémia tanáraít és tanítványaít oktatni kezdí egy nálunk még csak lapokból ismert új sportra a footballra. Ez az első jele a football eredetének Magyarországon és az idők sportfogékonyságára jellemző, hogy egyszerre vannak emberek, kik az új, még csak kibomlani kezdő zászló alá csatlakoznak és az új sportágat művelni kezdik. Még ugyanezen évben megkezdik a MAC tagjai is a footballt kultiválni és 1897 január 24-dikén megjelenik Iszer Károly felhívása a BTC tagjaihoz, hogy footballcsapatot alakítsanak. Ezen a ponton kapcsolódik össze a Millenáris pálya jelentősége a magyar sport fejlődésével és ezen a ponton válik a Versenypálya-Szövetség megalakulása döntő tényezővé. Mert a BTC-nek és a szövetséges egyesületeknek csak az új pálya teszi lehetővé az új sportág meghonosítását. A BTC két footballcsapata „BTC első magyar football-teamjei” cím alatt csakhamar megalakul és 1897. február 28-dikára már tervbe van véve az MTK első footballcsapatának megalakítása is. Kertész Sándor ennek az eszmének propagálója az MTK kebelében, azonban ez időszertint a klub vezetősége még kellő anyag hiányában nem szándékszik kísérletet tenni eme új sport meghonosításával és így a tervezett alakulás egyelőre lekerül a napirendről. Ez azonban nem akadályozza meg a footballozástól már áthatott klubtagokat, hogy a millenárison folyó BTC trainingeken meg ne jelenjenek és alkalom adtán maguk is ne játszanak. 1897 március 14-dikén már egész sereg MTK játszik egy mérkőzés végig a BTC csapatában.

A Versenypálya-Szövetséggel és a football meghonosításával párhuzamosan egy újabb szövetség is alakul 1897-ben március 22-dikén, a már 1876-ban is megalakítani próbált, de abbanmaradt Magyar Athlétaíkaí Szövetség. Ez alakulástól az MTK meglehetősen távol áll, egyrészt athlétaíkaíának hanyatlása következtében, de külö-

nösen a MAC-bal beállott feszült viszonya miatt, mely lehetetlenné teszi, hogy a szövetségben megalakulásakor részt vegyen. A körülmény sporthistóriaí szempontból annál méltóbb az említésre, mert a későbbi évek folyamán épen az MTK volt eme szövetség egyik legerősebb támasza.

A külső jelenségekkel szemben, melyek mindazonáltal szorosan kapcsolódnak a klub történetéhez, nagy jelentőségű események történnek a klub kebelében is. Az 1898-as év a klub fennállásának 10-dik évfordulója és az MTK nagyszabású sportünnepélyekkel készül a jubileum megünneplésére. Hogy külsőleg is dokumentálja ez ünnepi év jelentőségét, ezeddig Porzolt Gyula megváltásával üresedésben levő elnöki tisztséget egyhangu lelkesedéssel Dr. Heteés Antallal tölti be, míg ugyanakkor Freund Sándort, az egyesület egyik legrégebbi tagját, 2/3, éven át volt ügybuzgó titkáráat, alelnöknek választja meg. A titkárság ügyeit Gráber László és Bendiner Dezső viszik. A jubileumi év programján athlétaíkaí, torná- és kerékpárversenyek szerepelnek. Utóbbi versenyek közül megemlítendő az elsőízben megrendezett Budapest 10 km-es bajnoksága, melyben Papp Ferenc második lett. A jubileumi tornaverseny országos nyílt verseny alakjában ez év dec. 11-dikén kertül kiírásra és első helyezéseket Bassa Jenő, Heller Béla, Erdős Benő érnek el. Mindezeket jelentőségében felülmulja azonban 1899 év őszén a Barcsay-utcai gimnázium tornatermében rendezett zászlóavatási ünnepély, mely az összes társ egyesületek képviselőinek jelenlétében és részvételével folyik le. E zászlóavatási ünnepélyen történik meg a kibékülés a MAC és MTK között, utóbbi is elküldvén képviselőjét ez alkalomra, tanujelét adván a közeledésnek és az ellenségeskedést megszüntetni akaró szándékának. A nehéz selyem kék-fehér zászló költségeit a tagok bőkezűsége és adományai fedezik, mintegy 300 forint értékben, mely összeg előteremtésében kiváltképen a titkárság működik eredményesen. A jubileumi év az eredeti alapítótagokon kívül új alapító-tagokként Wulff Edét 1893., Steiner Hugót 1896., Dr. Grauer Vilmost 1896., Fischl Simont 1897., Dr. Heteés Antalt 1898. mutatja fel.

A következő évek csendes munkában telnek el, mindössze a titkárok változása említhető fel, 1899-ben Gráber László, majd 1900-ban Schey Ernő és Sebestyén Benő választatván meg az egyesület titkárának, míg az 1899-ben a távozó Freund Sándor helyébe az alelnöki széket Konta Arnolddal töltik be.

Az új századdal kezdődő évek a football-sport jegyében indulnak meg. Általános

KERTÉSZ SÁNDOR

a footballozás az összes egyesületekben. A BTC korszakalkotó munkát végzett, midőn a footballt Magyarországon meghonosította. Közönséget nevelt a sportnak és lehetővé tette a sport összes ágainak fellendülését. A millenáris pálya üzleti alapon való alakulása talán sohasem vezetett volna eredményre, ha a football-láztól megszállott közönség már a kezdő éveken nem látogatja oly tömegesen. A football kezdő fejlődési forrásává válni az egyesületeknek és időszerűnek látszik egy forum létesítése, mely a footballügyek feletti fenhatóságot magához ragadja és eme új sport tisztaságának legfőbb örekként szerepel. Így alakul meg 1901-ben a Magyar Labdarugók Szövetsége, melynek főtámaszai a BTC, az 1898-ban alakult Ferencvárosi Torna Club, a Műegyetemi Football Club, a Magyar Uszó Egyesület és Budapesti Sport Klub, valamivel később a 33 FC lesznek. 1901-ben megindulnak a bajnoki mérkőzések és a bajnokság büszke pálmáját két egymásutáni évben a BTC klasszis-csapata ragadja magához.

Természetes, hogy a sportviszonyok ily módon való alakulása nem maradhatott hatás nélkül az MTK-ra sem. Maga az a tény, hogy a Millenáris Pályaszövetség R.-T. részjegyeinek tetemes része a klub birtokában van, helyes gazdasági politikával önként felkelté a klub figyelmét ez új sportág iránt, mely a pálya gazdasági kihasználását oly előnyösé teszi és közvetve a többi sportágak ügyét is előmozdítja. A klub reagálását minden új sportmozgalom iránt nem kell kiemelni, hiszen egész alakulása, 10 éves működése szakadatlan láncolata az újért való harcnak, a sport terrenuma tágitásának. Nem merülhetett fel a sportnak oly ága, melyet a klub, ha nem kezdeményezett, legalább ne üzött volna. A materialista történetiro szükségképpen levezetné ebből, hogy az MTK-nak törvénytörőleg reá kellett lépni a football terére. És ebben igaza is volna, ám a viszonyok alakulását figyelemmel kísérve meg kell állapítanunk, hogy ennek nagy nehézségei voltak. 10 év egy klub történetében éppen elég idő arra, hogy egy sportgeneráció kihajjon és ha utódok nincsenek, dekadencia álljon elő. Az MTK nagy versenyző gárdája kiöregszik az aktív sportból és a millenáris év után a beállott sportpolitikai viszonyok nem oly kedvezőek a klubra nézve, hogy az ifjabb generáció örömmel özőnlenék a klub táboraiba. Aminek élénk bizonyítéka, hogy a klub tagjainak száma, mely 1896-ban már a 300-at érte, fokozatosan esik és az 1900-as évek alig 120–150 tagot számlálnak. Ezeknek táborát nagyjából a régi lelkes, a 12 év alatt összeszokott, egymáshoz bajtársi szeretettel ragaszkodó tagok alkotják, kik azonban aktíve alig sportolnak, legfeljebb a tornatermet látogatják. Velük szemben áll kisebbségben az újabb generáció, mely esküszik az új sportra és tekintet nélkül tradíciókra, az tűzön-vízen keresztül meg kívánja honosítani az egyesületben is. Lassankint ellentét fejlődik ki a két frakció között és a klubot nehéz megpróbáltatások elé viszi. A vezetőség konzervatív és mivel nem látja a garanciát arra nézve, hogy a klub a footballban úgy tudhat szerepelni, mint azt multja és tradíciói megkívánják, ellene van a fiatalabb erők hiányában amúgy is csak nehezen megvalósítható football-csapat alakításának. Az ellentét 1900-ban nyílt szakadásra vezet. Az ifjabb nemzedék

mely még nem harcolt jóban, rosszban az egyesület színeiben; mely még nem tanulta meg mit tesz szeretni egy klubot, elhagyja zászlaját és tömegesen kiválván az anyaegyesületből, megalakítja a Budapesti Athletikai Klubot.

Másodszori nagy vesztesége az egyesületnek, mely erőben nagy gyengülést, de összetartásban erősödést jelent, mert a kiválással csak a békétlen elemek távoznak a klub kötelékéből; akik megmaradnak, örökké egyek az egyesülettel. Az egyesületi tagok száma e kiválással 62-re apad le.

A klub ügyeinek vezetését rákövetkező évben, 1901-ben titkári minőségben Sas Kálmán veszi át. Ő lát neki az erősen leapadt és sportműködésében minimális térre szorító klub ügyeinek reorganizációjához. Oly klub nem mehet veszendőbe, melynek vezetői akkor biznak legfanatikusabban a klub jövőjében, midőn ügyük leggyengébben áll. Ezt bizonyítja Sas Kálmán működése és az a fellendülés, mely még az ő működésének végeredményeképpen hirtelen beállott.

Meg kell állapítani, hogy ismét a torna volt az, melyben az egyesületi élet lüktetése nyilvánvaló volt. A tornaórák látogatása megüti a 25–30-at és Kovács Oszkár, Heller Béla, Feldbaum Imre, Balázs Márk, Holics Rezső, Schreiber Bernát, Hermann Manó, később Gellért Lajos, Hajdu Pál személyében erős tornaszárda van kialakulóban, melynek klasszisa a régiére emlékeztet és versenyképességének kialakulása pár évnél tovább tart. A torna mellett és vele párhuzamosan a birkózás, súlyemelés egyesíti a tagokat, csak szabadterei sport van kevés. Pár athléta, kik azonban nyilvános versenyeken nem szerepelnek; kerékpáros, uszó egy sem. Az összetartást, a lelkes együttműködést azonban jobban mi sem jellemzi, mint hogy az egyesület 62 tagja közül az 1901-ben rendezett BTC tornaünnepségen 52 felvonuló vesz részt.

Legnagyobb akadály a klub újra fellendülésének és továbbfejlődésének az a körülmény, hogy a klub régi alapszabályai intézkedése szerint ifjúsági tagjai az

galgóczi Dr. HETEES ANTAL
az MTK elnöke

egyesületnek nem lehetnek. A természetes fejlődéssel ezen szabály épségben tartása lehetetlenné vált és hosszas, hetekig tartó viták után, melyekben a titkárság mászintre állását köti a reformhoz, keresztülvitetik ezen szabály törlése, illetve módosítása. Ami ezt szükségessé teszi, az a folytonosan fejlődő football-sport mindinkább hódító hatása, mely elől sport iránt érzékkel bíró egyesületnek kitérni nem lehetett.

A millenáris pálya, mely betéti alapon keletkezett, ezidőben már kifizet beruházásait és részjegyek kibocsátásával részvénytársaságá alakul át, mely részjegyekből az MTK 6000 K, majd később (a Fecske Kerékpár egyesület felosztásával)

9000 K névértékű részjegyet kap. Ez a körülmény, másrészt a BTC és FTC nagy sikerei, az ezekből származó anyagi jövedelem odajuttatják az MTK-t is, hogy feladjá e sporttal szemben táplált konzervatívizmusát és football-csapatot alakít. Kertész Sándoré az érdem, hogy fáradhatatlan agilitással meg nem szűnik működni a új sportág felvétele érdekében és sikerül megnyernie maga számára a vezetőségi első sorban a titkárságot. Ő indítványára mondja ki a választmányi ülés, hogy ezertul ifjúsági tagokat is felvesz a klub tagjai közé és a megalkotandó football-csapat szervezését, mint kapitányra

a Magyar Testgyakorlók Köre első football-csapata

ő rá bizza. Ez annál észszerűbb, mert Kertész Sándor ezidőben már elismert képességű footballjátékos, ki a BTC csapatában trainirozva és velük együtt játszott a játék minden fortélyát elsajátította.

A nevezés munkálatai most már gyorsan folynak. 1901 március 12-dikén megjelenik az első kék fehér csapat a millenáris porondján trainirozandó. E csapat ugyan kapitánnyal együtt, Fejér Győző és Ungváry-ból, tehát mindössze 3 emberből állott, azonban gyors egymásutánban csatlakoznak a mozgalomhoz Fleischer Imre, Feldbaum J., Szegő, Gold, Balázs, Spitz Izidor, Spitz Zsig, Révész Árpád és március 19-dikén nevezettek közül már egy teljes csapat alakítható. Döntő fordulat történik azonban e sportág történetében, midőn Konta Arnold alelnök öccse iniciatívájára csomó ifjúsági tag lép a klub kötelékébe. Ekkor lesznek a klub tagjai Ró-

Imre, Károly Jenő, Hoffer István, Felhőssy József, Herquett Lajos, Auerbach Rezső, Freund Henrik, Tausz Vilmos, Frank Imre, Weisz Ármin, Molnár Ferencz stb. is, kikből az MTK csapata ez év folyamán nagyjából a következőképen áll fel: Révész Árpád—Auerbach Rezső, Weisz Ármin—Frank Imre, Róz Imre, Ságody— Freund H., Tausz V., Kertész S., Herquett L., Kohn L.

Ebben az összeállításban játsza 1901 október 20-dikán első barátságos mérkőzését a BTC III—IV. kombinált csapattal, mely 0:0 eredménnyel eldöntetlenül végződik. Ezután gyors egymásutánban következnek barátságos mérkőzések, melyek során a csapat első győzelmét 3:2

A Magyar Testgyakorlók Köre első ifjúsági football-csapata

arányban a BSC/B csapata ellen aratja; a győztes goalt Kertész Sándor juttatván az ellenfél hálójába. — Annyira konszolidálódik a football-csapat helyzete és játékereje, hogy 1901 december 1-én már bemutató mérkőzést játszik az FTC 1-gyel és az akkor igen erős ellenféltől 5:1 arányban vereséget szenved. Történeti megemlékezésül álljon itt a csapat összeállítása, úgy amint az egykori Sportvilág közölte: Felhő—Döder, Andor—Frank Molnár, Nagy—Udvardy, Károly, Kertész, Herődesz, Kollár.

Az 1902. év kezdetével az MTK tagul jelentkezik a Magyar Labdarugók Szövetségénél, részt óhajtván venni a bajnoki mérkőzéseken. A II-dik osztályba soroztatván, annak mérkőzéseiben egész éven át oly kiváló játék-erőt és formát árul el, hogy a rákövetkező 1903-as évben a Postásokkal és Törekvéssel együtt az első osztályba soroztatik.

Az egykoru pénztárkönyv adatai szerint az 1902 november 9-dikén a Postásokkal tartott másodosztályú döntő bajnoki mérkőzés 77 korona 32 fillér tiszta jövedelemmel végződik, ami az akkori viszonyok között, a II. osztály szereplést véve alapul, már a csapat nagy népszerűségére mutat.

Az első osztályú szerepléssel kezdődik az MTK egy új fénykora, melynek nyomán a beálló fellendülést a legmerészebb fantázia is kétkedve képzelte volna. 1903 január hó 4-dikén osztályozó mérkőzés tartatik a 33FC előkelő erőt képviselő csapatával,